

- Détail exact et fidèle d'un anonyme.
(Messenger des sciences historiques de Belgique, 1892).
- Gazette van Gend uit die periode.
- Recueil des lettres originales de l'empereur Joseph II au général d'Alton 1790.
- Resolutieboek van de Keure 1789. SAG.

INVENTAIRE ARCHEOLOGIQUE - Fiche Nr. 186

Op 23 augustus 1900 stelde Paul Fredericq in de rubriek "Oorkonden - Stedelijke archieven - XVe eeuw - 11 februari 1476 (1477), in het Vlaams een fiche op over

HET GROOT PRIVILEGE VAN MARIA VAN BOURGONDIE

Het kleine fac-simile links geeft ons het algemeen uitzicht van eene der belangrijkste oorkonden uit de Nederlandsche geschiedenis : het zoogezegd *Groot Privilege van Maria van Bourgondië*. De onderteekening *Marie* is de eigenhandige handteekening der hertogin.

Dit kostelijk charter, berustende op het stadsarchief te Gent, is met dikke letters geschreven op een onregelmatig vierkant vel perkament van ± 0.72 op ± 0.73 hoogte en breedte. De vouw onderaan is ± 0.10 breed, met drie afhingende zegels. Het eerste links is zeer groot en zeer schoon, volkomen rond (0.12 in de doorsnede); het stelt de hertogin Maria voor, jagende te paard met eenen vliëgenden valk op de linker vuist en met eenen loopenden jachthond tusschen de pooten van het dravend paard; dit zegel is van groen was en hangt aan eenen dubbelen staart van los door elkaar gevlochten groenroode zijdene draden. De twee andere kleinere zegels (0.06 in de doorsnede) zijn in rood was, beide aan breede perkamenten strooken afhangend en gedeeltelijk afgebrokkeld; het zijn de zegels van graaf Adolf van Kleef en van den Luikschen prins-bisschop Lodewijk van Bourbon, naaste bloedverwanten der hertogin. Dwars door het charter loopt eene groote snede benedenwaarts van links tot rechts. Die beschadiging geschiedde denkelijk onder Karel V, toen, na den opstand der Gentenaren in 1539-1540, al hunne charters werden "gecanceleerd", dat is : van ambtswegge doorgesneden ten teeken van nietigverklaring.

Het is overbekend dat het *Groot privilege van Maria van Bourgondië*, de eerste algemeene grondwet der Nederlandsche gewesten, door de Algemeene Staten der Nederlanden, te Gent in het St-Jorishof vergaderd, aan de vaderlooze hertogin werd opgedrongen, met het doel om de willekeurige regeeringswijze van wijlen Karel den Stoute in het vervolg onmogelijk te

Foto Stadsarchief Gent.

maken op het gebied van oorlog, vrede, financiën, rechtsbedeeling, gebruik der landstalen, enz. Enkele dier maatregelen waren niet vrij van een overdreven particularisme; maar de aanstelling van eene soort verantwoordelijk ministerie en het recht toegekend aan de Algemeene Staten om te vergaderen “ter plaetsen daer hemlieden dat ghelieven zal... ende also dicwijle ende menichwaerven als hemlieden dat goetdincken zal,” zonder “consent of orlof” van den vorst, zijn als de kiem eener staatsregeling, die aan onzen modernen grondwettelijken regeeringsvorm denken doet. Doch Maria en haar gemaal Maximiliaan van Oostenrijk hielden zich niet aan die grondwet. Na hen weigerde hun zoon Philips de Schoone haar te bezweren, toen hij in 1494 de teugels van 't bewind in handen nam. Zoo geraakte het beroemd *Groot Privilege* spoedig in onbruik.

Voor den tekst, zie *Verzameling van XXIV originele charters*, enz. Gent 1787; onnauwkeurig ontleed bij P. VAN DUYSE en EDM. DE BUSCHER, *Inventaire analyt. des archives de Gand*, nr. 706, blz. 244. - Over den inhoud, zie PAUL FREDERICQ, *Essai sur le rôle politique et social des ducs de Bourgogne dans les Pays-Bas*, blz. 218 en volg.; EDMOND POULLET, *Histoire politique nationale*, 2de uitgave, II, blz. 264 en volg.

Naschrift : Bij het bekijken van de rubriektitel zullen sommige lezers zich misschien afvragen wat de bedoeling is van de vermelding “11 februari 1476 (1477)”.

Het Groot Privilege werd door Maria ondertekend op 11 februari 1477, maar... toen ze dit deed schreef men 1476. Vroeger veranderde men immers van jaartal, niet op 1 januari, maar met Pasen.

H.C.